

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΝΑΛΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

*Από τα Πετρώματα στις Εργαλειοτεχνίες
ΕΛΚΕ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου*

Επιστημονική Συνεργάτης (1.1.2026-31.12.2028)

ΔΡ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΕΛΕΦΑΝΤΗ

Τδρυμα Wenner Gren των Ηνωμένων Πολιτειών

Το Εργαστήριο Ενάλιας Αρχαιολογίας εντάσσει την συστηματική μελέτη των ακτών μεταξύ των επιστημονικών πτυχών που υποστηρίζει προγραμματικά. Στο πλαίσιο του Εργαστηρίου, η μελέτη της ιστορικής σημασίας των ακτών διερευνάται διαχρονικά με τρόπο διττό:

α) Το γεωαρχαιολογικό πρόγραμμα της παράκτιας ζώνης της ΝΑ Κεφαλληνίας, διεξαγόμενο υπό την επιστημονική μας διεύθυνση (2011 κ.ε.), με τίτλο *Η Αρχαιολογία των Ακτογραμμών* / [The Archaeological Shoreline Research Project \(A..Sho.Re.\)](#).

β) Την ίδρυση επιστημονικής συλλογής αναφοράς πετρωμάτων ως τεκμηρίων θαλάσσιας διακίνησης τεχνημάτων και πρώτων υλών.

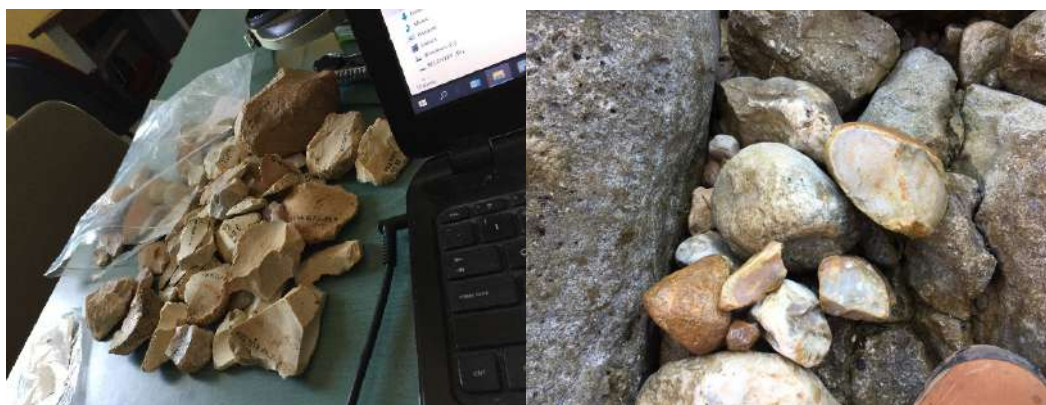

Ο χώρος των Επιστημονικών Συλλογών του Εργαστηρίου Ενάλιας Αρχαιολογίας.

Τα δύο ανωτέρω έργα συγχρηματοδοτήθηκαν από τον ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Ο ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου υπήρξε βασικός χορηγός συγκρότησης του μεγαλύτερου μέρους της επιστημονικής συλλογής των πετρωμάτων και της ειδικής κατασκευής επιτοιχιών ερμαρίων φύλαξης.

Η ενότητα *Από τα Πετρώματα στις Εργαλειοτεχνίες* του Εργαστηρίου Ενάλιας Αρχαιολογίας του τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών βασίζεται στην επιστημονική συλλογή πετρωμάτων που σήμερα διαθέτει. Η αρχική συλλογή 40 περίπου δειγμάτων, κυρίως από την Νάξο και την Μήλο, αριθμεί σήμερα περισσότερα από 500 δείγματα. Ο εμπλουτισμός και η καταγραφή τους, συμπεριλαμβάνοντας πηγές πυριτολίθου, ραδιολαρίτη, ανδεσίτη, κορούνδιου, οψιανού, μαρμάρου κ.ά., οφείλεται στην επιστημονική αρωγή της **Δρος Παρασκευής Ελεφάντη**, προσκομίζοντας υλικό από την ηπειρωτική και νησιωτική χώρα: Θεσσαλία, Ήπειρο, Μακεδονία, Πελοπόννησο, Ιόνιοι Νήσοι, Κυκλάδες, Σαρωνικός Κόλπος (βλ. https://ham.uop.gr/sites/default/files/publish/2.%20%CE%A0%CE%B5%CF%84%CF%81%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84A_NOE.pdf).

Η κ. Παρασκευή Ελεφάντη, Δρ Παλαιολιθικής Αρχαιολογίας (Orchid: 0000-0002-6592-180X), χρηματοδοτήθηκε πρόσφατα από το Ίδρυμα Wenner Gren των Ηνωμένων Πολιτειών, για την εκπόνηση διεπιστημονικής μελέτης με τίτλο "*Ο εποικισμός του νοτίου Ιονίου αρχιπελάγους από τους Νεάντερταλ - Neanderthal island colonization in the South Ionian archipelago*". Η έρευνα αφορά στις απαρχές θαλάσσιων μετακινήσεων των παλαιολιθικών πληθυσμών στο νησιωτικό σύμπλεγμα του νοτίου Ιονίου, επί τη βάσει χρονολογικών και τεχνοτυπολογικών χαρακτηριστικών συνόλων λιθοτεχνίας και τοπικών πρώτων υλών. Μεταξύ των συνόλων Κεφαλληνίας, Ζακύνθου και Ιθάκης, κυριότερο αποτελεί το εκτεταμένο σύνολο ευρημάτων της Μέσης και Ανώτερης Παλαιολιθικής Κεφαλληνίας, ως αποτέλεσμα του γεωαρχαιολογικού προγράμματος της παράκτιας ζώνης (*A..Sho.Re. The Archaeological Shoreline Research Project, Kephallenia*), διεξαγόμενο υπό την επιστημονική μας διεύθυνση στο πλαίσιο του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Δ.Π.Α. (2011 κ.ε.). (βλ. [Εργαστήριο Ενάλιας Αρχαιολογίας | Τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών](#)).

Καταγραφή τεχνέργων της Μέσης Παλαιολιθικής κατά τη διάρκεια της έρευνας πεδίου στην Νήσο Κεφαλληνία, *A..Sho.Re. The Archaeological Shoreline Research Project* (αριστερά).

Χαρακτηριστικοί τύποι πρώτων υλών υπό την μορφή ανακυλισμένων κροκαλών κατάλληλων για την κατασκευή εργαλείων της Μέσης Παλαιολιθικής στην Κεφαλλονιά (δεξιά). © *The A..Sho.Re. Project, Kephallenia*.

Η Δρ Παρασκευή Ελεφάντη δύναται ως επιστημονικός συνεργάτης του Εργαστηρίου να συμβάλλει ουσιαστικά στην διήθηση της διεξαγόμενης έρευνας πεδίου στις υφιστάμενες εκπαιδευτικές υποδομές. Αφ' ενός, ως ειδήμων της Παλαιολιθικής στο ερευνητικό έργο της ΝΑ Κεφαλληνίας, ήδη χρηματοδοτούμενο κατά την μελέτη της Παλαιολιθικής από το Wenner Gren Foundation και, αφ' έτερου, διότι συγκρότησε την επιστημονική συλλογή των πετρωμάτων, κατόπιν δύο χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων του ΕΛΚΕ του Πανεπιστήμιου Πελοποννήσου.

Η ενεργοποίηση του υφιστάμενου επιστημονικού έργου, ερευνητικού, εργαστηριακού και εκπαιδευτικού, φιλοδοξεί να δημιουργήσει:

α) Το πρώτο σε πανεπιστημιακό επίπεδο στην Ελλάδα κέντρο εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας στην μελέτη της λίθινης τεχνολογίας η οποία κατέχει κεντρικό ρόλο στην αρχαιολογική επιστήμη, καθώς αποτελεί τον συνδετικό κρίκο στην μελέτη βασικών πτυχών της ανθρώπινης δραστηριότητας, συμπεριλαμβάνοντας στρατηγικές επιβίωσης, τεχνολογικές παραδόσεις και το γνωσιακό επίπεδο των δρώντων υποκειμένων.

β) Την παροχή ευκαιρίας σε φοιτητές/φοιτήτριες να εξοικειωθούν με το αντικείμενο της λίθινης τεχνολογίας. Σε θεωρητικό επίπεδο, θα έρθουν σε επαφή με τις βασικές ερευνητικές προσεγγίσεις που αναπτύχθηκαν από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα έως τις μέρες μας για την κατανόηση του χαρακτήρα και του ρόλου των λίθινων αντικειμένων στο παρελθόν, οι οποίες αντανακλούν τις πνευματικές ενασχολήσεις της κάθε εποχής αλλά και τις επιδράσεις των εκάστοτε επιστημονικών ρευμάτων. Σε πρακτικό επίπεδο, θα εξοικειωθούν με τους βασικούς αναλυτικούς τομείς της λίθινης τεχνολογίας ως προς τις πρώτες ύλες, τις τεχνολογικές μεθόδους και την τυπολογική αναγνώριση και κατηγοριοποίηση.

γ) Την εγκαθίδρυση ποικίλων υποστηρικτικών δράσεων, όπως σεμινάρια, ασκήσεις στο πεδίο, και θερινά σχολεία τα οποία θα εντείνουν την εξωστρέφεια του Εργαστηρίου και θα λειτουργήσουν ως διάυλος διάχυσης της πανεπιστημιακής έρευνας σε τοπικούς εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς φορείς όπως σχολεία, συλλόγους, Αρχαιολογική Υπηρεσία κ.α. Πρόθεση είναι το Εργαστήριο Ενάλιας Αρχαιολογίας και η συλλογή των πετρωμάτων να αναφέρεται και στο ευρύ κοινό, όπως, ενδεικτικά, ο εορτασμός για τις Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς (27-29/9), η Ευρωπαϊκή Ημέρα Εργαστηρίων (21/11) και η Διεθνής Ημέρα Αρχαιολογίας (19/10).

Με την ολοκλήρωση των θεωρητικών και πρακτικών σεμιναρίων στην υφιστάμενη και συνεχώς εμπλουτιζόμενη συλλογή πετρωμάτων, οι φοιτητές/φοιτήτριες θα είναι σε θέση:

1) Να εντάσσουν τα λίθινα εργαλεία βάσει των τεχνοτυπολογικών τους χαρακτηριστικών στους πολιτισμούς που τα παρήγαγαν.

2) Να δημιουργούν τις δικές τους βάσεις δεδομένων.

3) Να γνωρίσουν βιωματικά με απτό και άμεσο τρόπο τις τεχνολογικές δυνατότητες των πετρωμάτων στην κατασκευή λίθινων αντικειμένων.

4) Να εμβαθύνουν στο πολιτισμικό - γεωγραφικό πλαίσιο, συσχετίζοντας παραγωγή και διακίνηση πρώτων υλών ή ιδεών, που συνέβαλλε στην διαμόρφωση και επικράτηση των εκάστοτε τεχνολογικών επιλογών.

Προγραμματισμός και Χρονοδιάγραμμα δράσεων

Το πρώτο εξάμηνο του 2026 θα αφιερωθεί στην οργάνωση της συλλογής των πετρωμάτων στον χώρο του Εργαστηρίου Ενάλιας Αρχαιολογίας. Θα ολοκληρωθεί η τοποθέτηση των διαθέσιμων δειγμάτων στις επιλεγμένες προθήκες, θα τοποθετηθούν λεζάντες και θα γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε το ψηφιακό αποθετήριο των πετρωμάτων και η σχετική φωτογραφική τεκμηρίωση να καταστούν λειτουργικά και προσβάσιμα στους χρήστες. Τα σεμινάρια προς τους φοιτητές του τμήματος προγραμματίζεται να διεξάγονται κατ' έτος. Το πρώτο θερινό σχολείο αφιερωμένο στη λίθινη τεχνολογία και τα πετρώματα, προγραμματίζεται να διεξαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2026-2027 Αρχικά θα υλοποιηθεί με τη συμμετοχή των φοιτητών του τμήματος, με απώτερο στόχο την διεύρυνση της διοργάνωσης με διεθνείς συμμετοχές φοιτητών και καθηγητών.

Εργαστήριο Ενάλιας Αρχαιολογίας.

Ομοιώματα αρχαίων πλοίων για την διδασκαλία βασικών αρχών της αρχαίας ναυπηγικής τέχνης και τεχνολογίας. Η προθήκη δωρίζεται ευγενώς από την ΕΦΑ Μεσσηνίας, Μουσείο Χώρας Πύλου.

Ευγενία Γιαννούλη

Αν. Καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας

Διευθύντρια Εργαστηρίου Ενάλιας Αρχαιολογίας